

Marttosen tilan isännät

Jöran Simonpojan jälkeläisiä

Marttosen tilan isännät
Jöran Simonpojan jälkeläisiä

Marianne Kilkki

MARTTOSEN TILAN ISÄNNÄT

Jöran Simonpojan jälkeläisiä

© 2020 Marianne Kilkki

Tämän teoksen tekstin ja kuvien jäljentäminen ilman lupaa
painamalla, monistamalla, skannaamalla tai muulla tavoin
kielletään tekijänoikeuslain mukaisesti.

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4330-0

SISÄLLYS

Lukijalle.....	7
RAUSSILAN KYLÄ.....	10
Läänitykset.....	12
1690-luvun katovuodet.....	14
Suuri Pohjan sota ja isoviha.....	15
Verotus.....	17
Henkivero.....	19
Kirkolliset toimitusmaksut.....	19
Sarkajako.....	21
Mäenpään talot 1731.....	23
JÖRAN SIMONPOIKA.....	25
Jöran Simonpojan vanhemmat.....	26
Jöran Simonpojan veljet.....	27
Walborg Jacobintytär.....	28
Jöranin perhe.....	31
Elimäen käräjät 26. - 27.06.1722.....	32
Elimäen käräjät 16. - 19.01.1723.....	33
Elimäen käräjät 25. - 27.02.1725.....	34
Elimäen käräjät 22.-25.11.1727.....	35
Elimäen käräjät 22.-25.11.1727.....	36
Tapahtumia Jöran Simonpojan aikana.....	40
KUSTAA JÖRANINPOIKA.....	41
Elimäen käräjät 10.04.1746.....	44
Tapahtumia Kustaa Jöraninpojan aikana.....	48
SAMUEL KUSTAAANPOIKA.....	49
Tykkien jylinää Hirvikoskella 06.05.1790.....	50
Tapahtumia Samuel Kustaanpojan aikana.....	56
KUSTAA SAMUELINPOIKA.....	57
Opiskelua kiertokoulussa.....	57
Maria Erikintytär.....	61
Tapahtumia Kustaa Samuelinpojan aikana.....	63
ANNA KUSTAANTYTÄR MARTTONEN ja MATTI MATINPOIKA.....	64
Matti Matinpojan kirjat.....	66
Tapahtumia Anna Kustaantytären ja Matti Matinpojan aikana.....	71
MATTI MATINPOIKA MARTTONEN.....	72
Talokaupat 1858.....	73
Sukupolven vaihdos 1885.....	74
Syytinkisopimus 1885.....	75
Tapahtumia Matti Matinpoika Marttosen aikana.....	78
ABRAHAM MATINPOIKA MARTTONEN.....	80
Abrahamin Biblia.....	81
Vilhelmiinan vihkipusero.....	85
Kesantopeltokilpailua ja turvepehkuosuuskunta toimintaa.....	85
Kastejuhla Kuopiossa.....	86

Kylän ahtautta ja talon siirtoa.....	89
Valokuvia Raussilasta elokuussa 1906.....	91
Kauppakirja 1916.....	97
Tapahtumia Abraham Marttosen isännöyden aikana.....	100
KAUNO PAAVALI MARTTONEN.....	102
Yhdistys ja -kunnallistoimintaa.....	112
Kaunon Chevrolet.....	115
Elimäen Osuuskassa Raussila.....	117
Sähkölamput syttyvät.....	118
Telefooni Raussilaankin.....	119
Sinettileimasin ja savukekotelo.....	121
Hevosia ja koneita töitä helpottamaan.....	122
Sukupolvenvaihdos 1956.....	124
Kaunola.....	127
Tapahtumia Kauno Marttosen isännöyden aikana.....	129
PENTTI TAPIO MARTTONEN.....	130
Lääkintäaliupseeri talvisodassa.....	133
Jatkosodassa.....	141
Pentin muistiinpanoja jatkosodan ajalta.....	143
Häät on tanssittu!.....	155
Perhe-elämää ja yhteiskunnallisia asioita.....	158
KUVIA MARTTOSEN PÄÄRAKENNUKSESTA.....	162
Sukutilaviiri ja -kunniakirja.....	169
PENTIN MUISTIINPANOJA.....	171
’Laakmannista’.....	171
KRONIKKA.....	173
Kirjassa esiintyviä ruotsalaisia etunimiä.....	177
Elimäki.....	179
Lähdeluettelo.....	181

Lukijalle

Nykyään Kouvolaan liitetystä, aikaisemmin Elimäen kuntaan kuuluneesta, Raussilan kylässä sijaitsevalla tilalla, joka maakirjaan vuonna 1725 merkittiin numerolla 26, on Marttosen suvulla takanaan ainakin jo vuodesta 1707 alkanut ja yli kolmesataa vuotta kestänyt historia. Talo sai luultavasti nimensä sitä 1600-luvun alkupuolella isännöineeltä Märten Nilsinpojalta.

Syksyllä 2019 heräsi ajatus, että jotakin menneistä tapahtumista voisi kirjoittaa kirjan muodossa muistiin. Ajatus tuntui ensin melkoisen ylivoimaiselle; mitä voisi kertoa isännistä joista tietoa oli niukalti syntymä- ja kuolinai-koja lukuun ottamatta, nekin osalla arvioita. Mielikuvituksellakaan ei pitkälle pääse, jos tarkoitus kuitenkin olisi pysyä asiassa ja tiedon tallentamisessa seuraaville sukupolville.

Alun hankaluuksien jälkeen muistiinpanoja alkoi kuitenkin kertyä. Kirjassa keskitytään talon isäntiin jo käytännön syistäkin. Kukaan ei jaksa lukea satoja sivuja sukutauluja, keskittyminen isäntiin rajaa aihetta sopivaksi niin tekijälle kuin lukijallekin.

Kirjan henkilöiden nimet ovat suurin piirtein siinä muodossa kuin papit ovat kirjoihinsa merkinneet. Raussilan asukkaat olivat varmasti suomenkielisiä, mutta papisto merkitsi nimet ruotsalaisessa kirjoitusasussa. Se mitä nimiä kylän asukkaat itsestään suomenkielisinä käyttivät jää kuitenkin aina vähän arvoitukseksi. Kirjan lopussa on pieni luettelo ruotsinkielisten nimien mahdollisista suomenkielisistä vastineista.

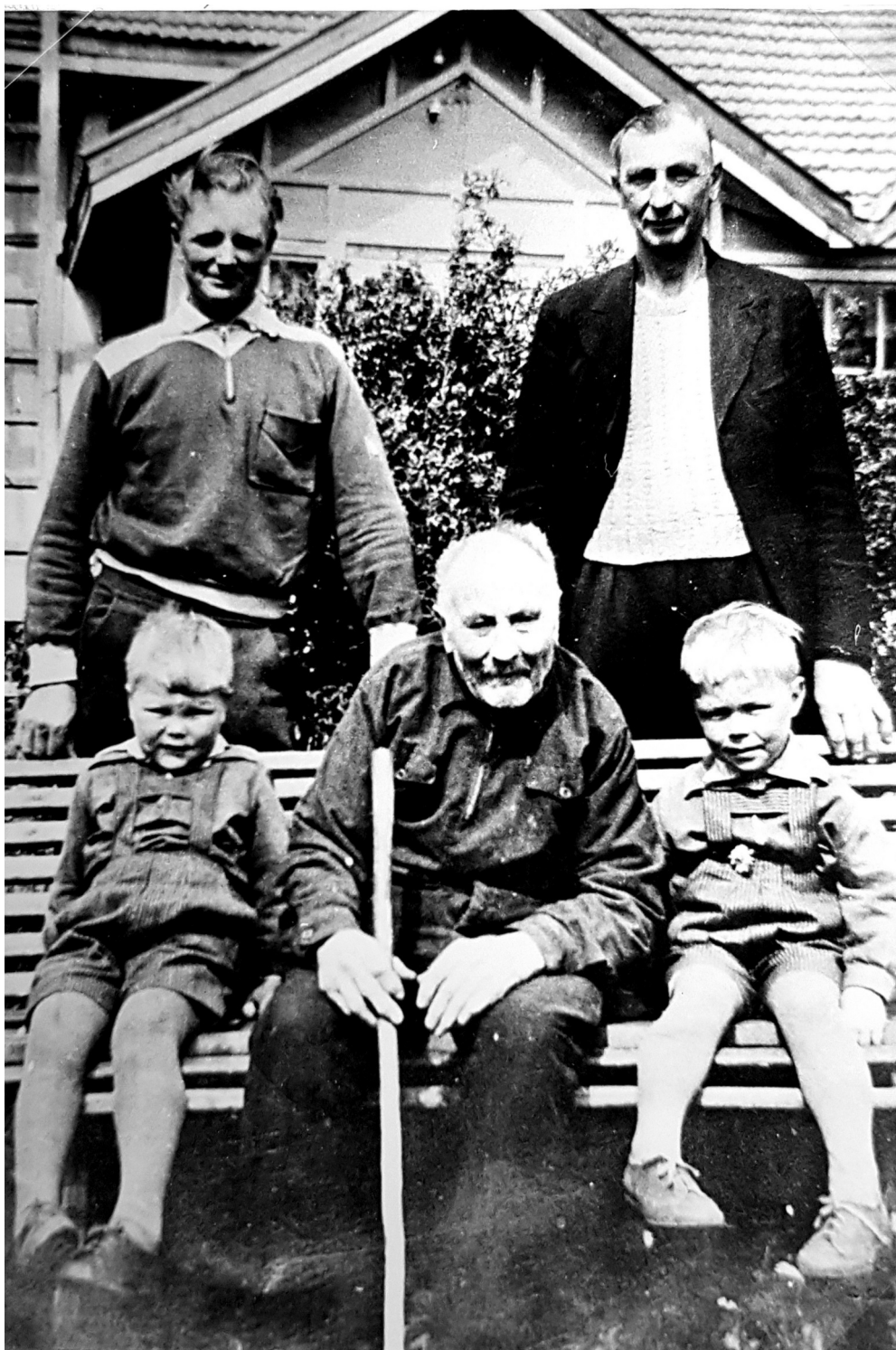
Sukunimen käyttö Suomessa on ollut hyvinkin vaihtelevaa, riippuen missä päin kotipaikkakunta sijaitsi, pakolliseksi sukunimi tuli vasta 1920 sukunimilain käyttöönnoton myötä. Raussilan kylässäkin asukkaita merkittiin vain etu- ja patronyymiminimellä. Joillakin oli käytössä jo varhain asuintalonsa mukainen sukunimi, joka sitten saattoi vaihtua, jos asuintalo jostakin syystä muuttui. Henkilöluettelossa sukunimien (kotitalon nimien) alle ryhmittelyä on käytetty selvyyden vuoksi.

Keväällä 2020 alkanut koronaviruspandemia hankaloitti osaltaan materiaalin hankintaa kirjaan, pääosin oli tyytyminen internetistä löytyviin tietoihin. Onneksi Kansallisarkiston digitoidut lähteet ovat erittäin laajat. Tilan perinnöksistö asiakirjoja kyselin myös Ruotsin Riksarkivetista, mutta vuoden 1802 tulipalo on tuhonnut lähes täysin arkiston, jossa Suomen perinnöksistö aineisto sijaitsi.

Erityiskiitos materiaalin hankintaan kuuluu ehdottomasti vanhemmilleni, äidille joka on harrastanut sukututkimusta useita vuosikymmeniä ja kerännyt sukutietoa talteen sekä isälleni, joka kärsivällisesti jaksaa vastailla mitä moninaisempiin kysymyksiin. Ilman näitä tietoja kirjaa tuskin olisi syntynyt tai ainakin sen tekeminen olisi ollut huomattavasti vaikeampaa.

Kirjan käräjäpöytäkirjaotteiden käännökset on tehnyt Terho Asikainen, suuri kiitos vielä kerran hänelle. Käännöksistä avautui todella mielenkiintoisia asioita entisaikojen ihmisten elämään.

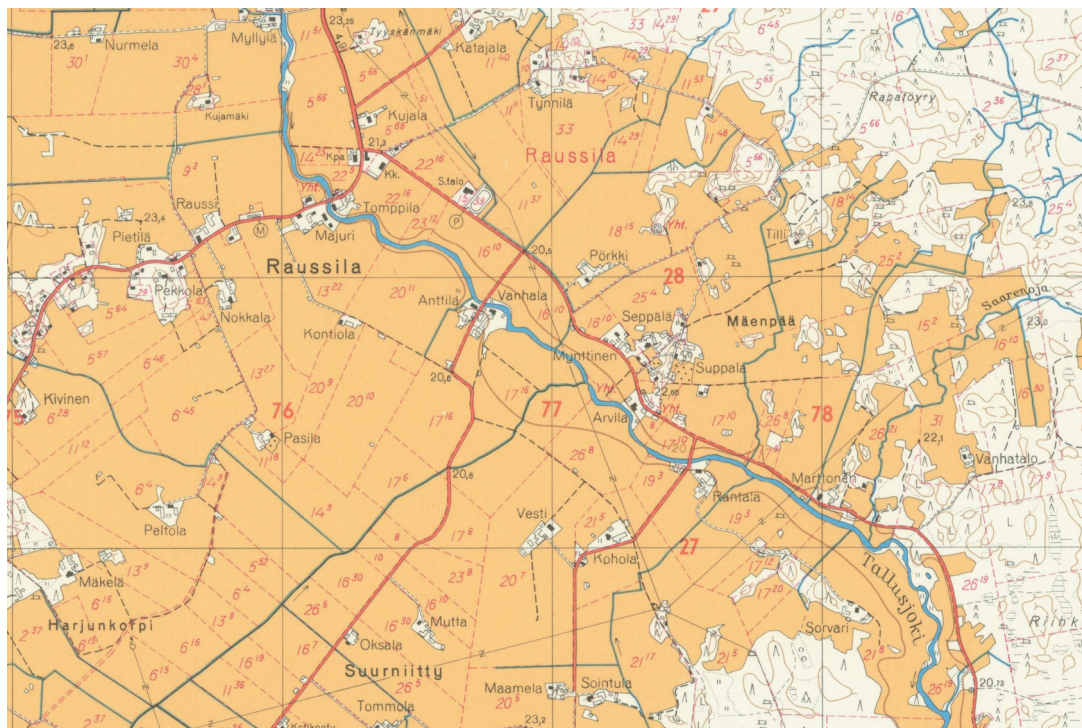
Kouvolassa 15.12.2020 Marianne Kilkki

Kuva 1: Kuvassa neljä sukupolvea noin vuonna 1950. Takana Pentti Marttonen s. 1917 ja Kauno Marttonen s. 1895. Edessä keskellä Abraham Marttonen s. 1858 ja kaksospojat Martti ja Heikki s. 1945. Valokuva Marttosen kotialbumi.

RAUSSILAN KYLÄ

Kuva 2: Elimäki Raussila Mäenpään kylänosa. Pohjakartta: peruskarttarasteri ©Maanmittauslaitos 11/2019

Ensimmäiset merkinnät Elimäen pitäjästä ovat rajankäynnin tarkistuksista ja vahvistuksista. Heinäkuussa 1452 (*anno domini MCDLII in die dominica 7:ma ante festum sanctæ Mariæ Magdalenæ*) annettiin katselmustuomio rajoista Elimäen ja Pukaron välillä sekä Pukaron ja Artjärven välillä.¹ Vuonna 1637 laaditussa tuomiokirjassa on kopioituna Olof (Nilsinpoika) Ta-

¹ DF 2912 sekä Kymenkartanon läänin ja Lappeen kihlakunnan tuomiokunnan renovoidut tuomiokirjat, varsinaisten asioiden pöytäkirjat 1746-1746 (KO a:50), jakso 106 <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=24233292> / viitattu 15.03.2020.

Eteläisessä Kouvolassa sijaitsevassa, aikaisemmin Elimäen kuntaan kuuluneessa, Raussilan kylässä oleva Marttosen tila on ollut yli 300-vuotta saman suvun hallussa. Kirja kertoo tilaa jo 1707 viljelleestä Jöran Simonpojasta sekä häntä seuranneista isännistä.

Kirja sisältää lisäksi Pentti Marttosen muistiinpanoja jatkosodan ajalta sekä hänen kirjoittamansa Raussilan Metsästysyhdistys Jahti ry:n pienen historiikin.

